



Era l'enviern va
Claudia Janett dad
Ardez en il liber
cun las nursas.

En cursa per il premi – quatter manaschis grischuns

Ils 4 da settember vegni ora tgi che gudogna il Prix Montagne

(anr/vi) Nov manaschis muntagnards stattan en nomina per il Prix Montagne. Tranter quels sa chattan gist quatter grischuns. La schelta è vasta: purs d'ervas concurredan cun vendidras da launa-nursa. Er in hotel ed ina butia d'ina vallada battan per il premi. Per la terza giada surdattan duas organisaziuns svizras (guarda fanestra) il Prix Montagne. Il premi dotà cun 40 000 francs para d'esser desiderà. 50 aspirants han inoltrà projects quest onn sco ils organisaturs relatan en ina comunicaziun. La giuria ha uss tschernì nov manaschis. «Nus avain gi fadia questa giada da decider», di Bernhard Russi, president da la giuria: «Ils projects inoltrads eran tutt d'auta qualitat».

Avant dus onns aveva l'organisaziun grischuna Gran alpin da Casti gudagnà il premi e l'onn passà èn ils chauns da schlieusa dal Muotatal ids cun la plima. Las schanzas ch'in project grischun fetschia puslè la cursa quest onn èn intactas. Ils organisaturs descrivan sequentiamain ils quatter manaschis nominads dal Grischun:

Ervas da Le Prese

Il bain «Al Canton» da Claudia Lazzarini ed Elmo Zanetti sa chatta en el Puschlav. Sin plauncas sulegivas ed en la planira fritgavla cultiveschan la pura ed il pur passa trenta differentas plantas. Cun menta frestga u timian d'oranscha fabritgeschan els tés cun numbs sco «Irma La Douce», «La Belle Inconnue» u «Bernina».

Las recepturas per ils tés creeschla la pura sezza. La famiglia Zanetti-Lazzarini producesca mint'onn in milliun satgetas da té per ustarias e butias. Il té dad «Al Canton» segirescha l'esistenza da la famiglia e dat enpli lavur per quatter plassas cumplaiadas e dues plassas parzialas.

Launa-nursa dad Ardez

Nursas u meglier ditg «beschs» han ina lunga tradiziun en l'Engiadina Bassa. Ardez dumbrà dapli beschs che abitants. Il retgav per la launa-nursa era onns a la lunga minimal. Cun la «butia da besch» ha avert ad Ardez in local nua che indesch dunnas elavuran e vendan launa regiunala.

Las stgarsinunzas e filunzas tranter 30 ed 88 onns engrondeschan adina puspè il sortiment cun novs products. Ils tarrets e plimatschs emplenids cun launa muntangia dapi onns ina impurtanta part da la purschida. Grazia a la butia da besch vala la launa puspè dapli, pertige era turists s'allegran da comprar ina chapitscha u in nannin da fieuter. Las dunnas han uschia in impurtant gudogn supplementar.

Mazalaria e butia en Stussavgia

Da far punt tranter purs e visitadars, qui era la finamira da la mazalaria e butia en Stussavgia. L'agricultura en la Val consista surtut da l'allevament da muvel. Ils purs vendan savens sezs ils products. Pli baud stuevan els ir lunsch per laschar mazzar lur biestga. Oz èsi la mazalaria da Stussavgia che elavura circa ina terza da la charn gist en la region.

Cun la «spensa» han ins avert amez il vitg ina butia en la quala ils purs pon far amogna lur rauba. Purschi vegn in pau dal tut: chaschiel d'alp, andutgels-tschierr, pels da muntanellas etc. Ils turists pon uschia cumprar ils souvenirs gist en in lieu central.

Center capricorn a Casti-Vargistagn

Amez in panorama magnific sa chatta l'antier hotel Piz Vizàn ch'è ditg stà la colonia da vacanzas per lavorers da la metallurgia e da l'uraria. Cura ch'il hotel è stà en vendita ils onns novanta ha la vischnanca

Vargistagn decidi da cumprar l'edifizi ed ha gi l'idea per il center capricorn.

En el fratemp han prendi domicil en il hotel era perscrutaders dal turismem da Turtig sco er il biro dal Parc Beverin. Sin quelqua moda n'hant ins berg mo mantegni set plazzas da lavour en l'hotel, mabain gist anc crèa indesch novas plazzas da spezialists. Quai possibilitescha a glieud giuvna e bainscolada da turnar en lur regiun.

Ils tschintg ulteriori projects

Ensembe cun ils quatter manaschis grischuns èn ils tschintg sustants projects en concurrenz per il premi: il festival da musica ad Ernen (VS), la firma Gisler Holzbau a Ganternschwil (SG) cun ina nova isolaziun, la chascharia d'alp L'Etivaz (VD), l'agroturismem da la famiglia Morier a Château d'Oex (VD) e la pitschna fabricaziun da pastas Novena ad Ulrichen (VS).

La premiazion ha lieu a Berna

Tgi che gudogna quest onn il Prix Montagne vegn ora pir tar la surdada ils 4 da settember a Berna. Ils organisaturs e sponsurs dal premi èn l'Agid svizzer per la muntogna e la Gruppa svizra per las regiuns da muntogna.

Cun il premi vulan las duas organisaziuns undrar projects che pon valair sco model per outras regiuns. «Noss favorits mussan ch'ins po er en il pli pitschen vitg muntagnard avair success cun fabritgar products d'auta qualitat e cun buenas ideas», di Bernhard Russi, president da la giuria Prix Montagne.



«Spensa» sa numna la butia en Stussavgia nua ch'ils purs vendan andutgels, pels-munta-nella e chaschiel.



Ervas dal bain «Al Canton» a Le Prese.

FOTOS MAD



I fa gist gust da sa metter a maisa en l'ustaria capricorn a Vargistagn.



Il test cun il nas: Savuri bain?



Vreni Barbüda cusa in tarpet en la butia da besch.



Launa stgarsada en tuttas colurs spetga sin la filunza u fieutrunza.